

Nr 431.

Av herr **Lindman m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 314, angående vissa anslag och lån till främjande av bostadsproduktionen m. m.

I särskilda motioner hava vi på däri närmare anförda grunder yrkat avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 315 med förslag till förordning om hyresvärdestegringsskatt. Då de medel, som beräknats komma att till statsverket inflyta genom en dylik skatt, avsetts till subvention åt kommuner med flera för uppförande av bostadshus, följer direkt av vårt ovannämnda yrkande, att man måste taga under övertägande, huruvida den föreslagna subventionen är av det gagn för samhället, att medel till densamma bör med undanskjutande av andra krav på statskassan på annan väg anskaffas eller om jämväl förslaget om subvention bör av riksdagen avslås.

Departementschefen anför i Kungl. Maj:ts proposition nr 314 om anslag och lån till främjande av bostadsproduktionen, att ett allmänt åtagande från statens sida att sörja för bostäder åt sina tjänstemän är en synnerligen vittutseende fråga, som medför högst betydande ekonomiska konsekvenser. Häremot kan naturligtvis icke göras några befogade invändningar, men om ett dylikt åtagande från statens sida är vittutseende, så är det givetvis långt mera äventyrligt, om förhållandena skulle få utveckla sig därhän, att det väsentligen komme att påvila det allmänna att tillgodose det mångdubbelt större bostadsbehovet för samtliga stadsinnevägnare. Bostadsproduktionen i städerna har före kriget till alldeles övertägande del åstadkommit genom enskild företagsamhet och det måste enligt vår mening för att åstadkomma ökade bostadsutrymmen vara statsmakterna angeläget att snarast få den enskilda företagsamheten att i ökad omfattning återupptaga denna verksamhet.

Det föreslagna subventions- och lånesystemet syftar ju också till att vid sidan av statens egna bostadsbyggande främja kommunal och enskild byggnadsverksamhet. Utöver de anarkiska förhållandena bland byggnadsarbetarna på en del orter torde numera hyresstegringslagen få anses vara det största hindret för en ökad bostadsproduktion, och vilja vi i detta sammanhang ur den bostadsbehövande allmänhetens egen synpunkt i vidare bemärkelse betona det angelägna i att hyresstegringslagen planmässigt avvecklas på kort tid. Svenska stadsförbundets bostadsråds förslag i krishjälpsfrågan förutsätter en avskrivning av hyresregleringslagstiftningen i så hastigt tempo, att denna reglering skulle upphöra med utgången av 1923. Häremot invänder föredragande departementschefen, att han icke vågar utgå ifrån, att så kan ske utan ekonomiska och sociala vådor av oberäkneligt slag. Gent emot detta vilja vi framhålla nödvändigheten just av ett fastställande av tidpunkten för nämnda lags upphörande, ty allenast härigenom kunna de, som vilja intressera sig för bostadsbyggande, veta, vad de hava att rätta sig efter. Så länge ett sådant fastställande ej skett, kommer nämligen något enskilt bostadsbygge icke till stånd, åtminstone ej i någon större omfattning.

Utgifterna för den subventionsverksamhet, som föreslås, bli för statsverket avsevärda, men understöd kan det oaktat på denna väg icke lämnas till mer än ett relativt litet antal byggnadsföretag och till ett mindre belopp till varje. Fara synes dock vara för handen, att denna subventionerade verksamhet skulle utöver det redan bestående konstlade prisläget på lägenheter i gamla fastigheter skapa även ett dylikt, byggnadskostnaderna icke motsvarande, i nya fastigheter. Den som bygger med statssubvention får billigare byggnadskostnad och kan följaktligen uthyra sina lägenheter billigare än den, som uppför bostäder utan subvention, vilket säkerligen skulle medföra ett avstannande av allt icke subventionerat bostadsbyggande. Riksdagen har också, då den under tre föregående år lämnat anslag till subventionsverksamhet, för varje gång sänkt det för detta ändamål beviljade beloppet. Anslagsbeloppen utgjorde sålunda:

1917	4 mill. kronor
1918	3 " "
1919	2 " "

Genom hyresstegringslagens planmässiga avveckling bör hyresnivå och byggnadskostnader mer och mer närma sig ett jämviktsläge, varför det jämväl ur denna synpunkt kan anses rimligt att nu fortsätta i den rikt-

ning beträffande anslagen till subvention, som angives av de ovan nämnda fallande beloppen. En särskild anledning härtill kan också anses ligga i att Kungl. Maj:t nu föreslår att för statens befattningshavare igångsätta bostadsbygge i större utsträckning än förut. Det stöd, staten kan lämna bostadsproduktionen genom en snabb och planmässig avveckling av hyresstegringslagen, genom att främja ordnade förhållanden på arbetsmarknaden, genom att motverka prisuppskrivningar på byggnadsmaterialier och genom det av Kungl. Maj:t föreslagna lånesystemet, är långt mera värt än det föreslagna subventionssystemet utan att vara på samma sätt för statsverket ekonomiskt kännbart.

Vi kunna för vår del alltså icke finna, att riksdagen bör biträda Kungl. Maj:ts förslag om statssubvention.

I proposition nr 314 har Kungl. Maj:t vidare föreslagit vissa andra åtgärder till främjande av bostadsproduktionen. Emellertid äro förhållandena inom byggnadsindustrien för närvarande sådana, att det är tvivel underkastat, huruvida ens de stora åtaganden, som Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att besluta, äro ägnade att leda till åsyftat resultat. Det är tämligen allmänt känt, hur de organiserade byggnadsarbetarna på flera håll, särskilt i Stockholm, genom oupphörliga arbetsnedläggelser och blockader ofta mot träffade överenskommelser fördyra och försena all byggnadsverksamhet och omöjliggöra alla säkra kalkyler för bostadsproduktionen. Vi behöva i detta sammanhang som exempel endast erinra om Stockholms stads riksbekanta bygge i kvarteret Smedjan, inrymmande 200 arbetarbostäder, som för kort tid sedan efter en hel serie konflikter fullbordades av de blivande hyresgästerna själva, sedan byggnadsarbetarna trots en offentlig vädjan från den socialdemokratiska stadsfullmäktige-gruppen icke kunnat förmås att slutföra arbetet i överensstämmelse med ingånget avtal. Ifrågavarande bygge blev färdigt långt senare än vad som ursprungligen beräknats och drog en kostnad som betydligt översteg den beräknade.

Svenska stadsförbundets bostadsråd framhöll också i sin den 13 december 1919 dagtecknade framställning rörande åtgärder för bostadsproduktionen, att det endast var med stor tvekan som bostadsrådet kunde förorda en omfattande allmän understödd byggnadsverksamhet. Bostadsrådet förordade även, att i samband med realiserande av nu ifrågavarande byggnadsprogram särskilda åtgärder borde vidtagas för förbättrande av förhållandena å arbetsmarknaden. Varje konkret förslag i denna riktning saknas emellertid i den kungl. propositionen, och de sakkunniga,

som Kungl. Maj:t den 27 februari beslutat tillkalla för utredningsarbete på detta område, äro ännu ej utsedda.

Under den senast gångna tiden ha förhållandena på arbetsmarknaden inom här ifrågavarande område snarare försämrats än förbättrats, varför fara föreligger för att av det allmänna nu igångsatta större byggnadsföretag kunna komma att användas som nya objekt för byggnadsarbetarnas utpressningslusta, varigenom stora rörliga kapital, som med fördel kunna användas för annan produktiv verksamhet, till ringa nytta bindas i vanskliga och långsamma byggnadsföretag. Följden härav blir en ytterligare skärpning av dyrtiden.

En mer omfattande byggnadsverksamhet synes därför icke kunna igångsättas förr än, efter den utredning som av bostadsrådet föreslagits, åtgärder kunnat vidtagas, genom ändrad lagstiftning eller på annat sätt, som varaktigt reglerar förhållandena på arbetsmarknaden.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 314 måtte besluta att i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av ny plan för upphjälpande av bostadsproduktionen, med behörig hänsyn tagen till här ovan framhållna synpunkter och i samband med förslag till reglerande av förhållandena på arbetsmarknaden.

Stockholm den 13 april 1920.

Arvid Lindman.

P. Nilsson,

Bernhard Nilsson.

Bonarp.

Erik Nylander.

David Norman.

Carl Hederstierna.